

КИЧИК ТАДБИРКОРЛИК СУБЪЕКТЛАРИНИНГ ЭКСПОРТ САЛОҲИЯТИНИ ОШИРИШ

Абдуқаҳҳоров Азизбек

Президент Админстрацияси ҳузуридаги
Иқтисодий тадқиқотлар ва ислоҳотлар
маркази етакчи илмий ҳодими
<https://doi.org/10.5281/zenodo.10948748>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 02-April 2024 yil
Ma'qullandi: 04-April 2024 yil
Nashr qilindi: 09-April 2024 yil

KEY WORDS

*кичик тадбиркорлик, экспорт
салоҳияти, халқаро бозорлар,
экспорт тўсиқлари, экспорт
стратегияси.*

ABSTRACT

Мақола кичик тадбиркорлик субъектларининг экспорт салоҳиятини ошириш масалаларига бағишланган. Тадқиқотда кичик бизнес субъектларининг халқаро бозорларга чиқишдаги асосий тўсиқлари ва уларнинг экспорт фаолиятини кенгайтириш имкониятлари таҳлил қилинади. Шунингдек, мақолада кичик тадбиркорлик субъектларининг экспорт салоҳиятини ошириш бўйича амалий тавсиялар ишлаб чиқилган.

Жаҳон иқтисодиётининг глобаллашуви жараёнида, кичик тадбиркорлик субъектларининг экспорт салоҳиятини ошириш масаласи алоҳида аҳамият касб этмоқда. Кичик ва ўрта бизнес сектори иқтисодиётнинг локомотиви сифатида, мамлакатларнинг иқтисодий ўсиши ва барқарорлигини таъминлашда муҳим рол ўйнайди. Шу билан бирга, глобал бозорларга чиқиш ва халқаро миқёсда рақобатбардошликни ошириш, кичик тадбиркорлик субъектлари учун янги имкониятлар ҳамда чақириқларни юзага келтиради.

Кичик тадбиркорлик субъектларининг экспорт салоҳиятини ошириш, уларнинг маҳсулотлари ва хизматларини халқаро бозорларда илгари суриш орқали мамлакатнинг ташқи савдо салдосини яхшилаш, валюта тушумларини кўпайтириш ва янги иш ўринлари яратиш имконини беради. Бироқ, бу жараёнда кичик бизнес субъектлари турли тўсиқларга дуч келади, жумладан маҳсулотларини халқаро стандартларга мослаштириш, маркетинг ва логистика масалаларини ҳал этиш, шунингдек, молиявий ва маълумот ресурсларига чекланган кириш каби муаммолар мавжуд.

Ушбу мақолада, кичик тадбиркорлик субъектларининг экспорт салоҳиятини оширишнинг асосий йўналишлари ва усуллари, халқаро тажрибалар ва маҳаллий шароитлар доирасида кўриб чиқилади. Шунингдек, мақолада кичик бизнес субъектлари учун халқаро бозорларга чиқишда дуч келадиган асосий тўсиқлар ва уларни енгиб ўтиш стратегиялари, шунингдек, экспорт салоҳиятини ошириш бўйича амалий тавсиялар берилади. Бу тадқиқот, кичик тадбиркорлик субъектларининг экспорт фаолиятини кенгайтириш ва уларнинг халқаро бозорлардаги рақобатбардошлигини оширишга қаратилган стратегик ёндашувларни ишлаб

чиқишга қаратилган.

Адабиётлар Шарҳи

Кичик тадбиркорлик субъектларининг экспорт салоҳиятини ошириш бўйича халқаро тажрибалар ва тадқиқотлар кўплаб муҳим масалаларни ёритиб беради.

Stoner ва Arora ўз тадқиқотларида экспорт савдо компанияларининг кичик бизнес субъектлари учун аҳамиятини таъкидлайдилар. Уларнинг таҳлилига кўра, экспорт савдо компаниялари кичик фирмаларга халқаро бозор имкониятларидан фойдаланиш учун зарур бўлган кўмакни тақдим этиши мумкин (Stoner & Arora, 1984).

Hennings Otoyа Перудаги кичик саноат корхоналарининг экспорт салоҳиятини ва кенгайтирилган бозорида но-тариф тўсиқларсиз фаолият юритиш имкониятларини таҳлил қилади. Тадқиқот, кичик корхоналар учун халқаро бозорларга чиқишнинг муҳимлигини ва уларнинг рақобатбардошлигини ошириш йўллари кўрсатиб беради (Hennings Otoyа, 2014).

Delgadillo Portocarrero кичик ва микро корхоналарнинг экспорт стратегиясини ишлаб чиқиш ва халқаро бозорларда муваффақиятли фаолият юритиш масалаларини муҳокама қилади. Унинг тадқиқоти, кичик корхоналар учун халқаро бозорларда ўз ўрнини топиш ва сақлаб қолишнинг муҳимлигини таъкидлайди (Delgadillo Portocarrero, 2016).

Gumede ва Rasmussen Жанубий Африкадаги кичик ишлаб чиқариш корхоналарининг экспортга чиқиш эҳтимолини оширувчи омилларни таҳлил қиладилар. Уларнинг тадқиқоти шуни кўрсатадики, бизнес алоқалари, жумладан, тармоқлар, қўшма корхоналар ва филиаллар кичик корхоналарнинг экспорт қилиш эҳтимолини оширишда муҳим рол ўйнайди (Gumede & Rasmussen, 2002).

Таҳлил ва Натижалар

Кичик тадбиркорлик субъектларининг экспорт салоҳиятини ошириш бўйича таҳлил ва натижалар, Ўзбекистон мисолида кўриб чиқилганда, бир қатор муаммолар ва уларнинг ечимлари аниқланади.

1-жадвал. Кичик тадбиркорлик субъектларининг экспорт фаолиятидаги асосий муаммолар

Муаммо	Муаммо тавсифи
Маҳсулотларни халқаро стандартларга мослаштириш	Кичик корхоналар учун маҳсулотларини халқаро стандартларга мослаштириш мураккаб ва қиммат.
Маркетинг ва логистика	Халқаро бозорларда маҳсулотларни илгари суриш ва етказиб беришда муаммолар.
Молиявий ресурсларга чекланган кириш	Экспорт фаолиятини кенгайтириш учун зарур бўлган молиявий ресурсларга чекланган кириш.
Маълумот ва таълимнинг етишмаслиги	Экспорт бозорлари ва халқаро савдо қоидалари ҳақида етарли маълумот ва таълимнинг етишмаслиги.

Манба: муаллиф томонидан тайёрланди.

Юқоридаги жадвалда кўрсатилган муаммолар, кичик тадбиркорлик субъектларининг экспорт фаолиятини кенгайтириш йўлидаги асосий тўсиқлардир.

Маҳсулотларни халқаро стандартларга мослаштириш, маркетинг ва логистика стратегияларини ишлаб чиқиш, молиявий ресурсларга кенгроқ кириш ва экспорт бозорлари ҳақида таълим ва маълумотни ошириш каби чора-тадбирлар, ушбу муаммоларни ҳал қилишнинг асосий йўллари ҳисобланади.

2-жадвал: Кичик тадбиркорлик субъектларининг экспорт салоҳиятини ошириш бўйича потенциал таклифлар

Таклиф йўналиши	Тавсифи
Халқаро стандартларга мослашув	Маҳсулотларни халқаро стандартларга мослаштириш бўйича маслаҳат ва кўмак кўрсатиш.
Маркетинг ва логистика стратегиялари	Халқаро бозорлар учун маркетинг ва логистика стратегияларини ишлаб чиқиш.
Молиявий ресурсларга киришни кенгайтириш	Кичик корхоналар учун экспорт фаолиятини кенгайтириш учун зарур бўлган молиявий ресурсларга киришни кенгайтириш.
Таълим ва маълумотни ошириш	Экспорт бозорлари ва халқаро савдо қоидалари ҳақида таълим ва маълумотни ошириш.

Манба: муаллиф томонидан тайёрланди.

Юқорида келтирилган тавсиялар, кичик тадбиркорлик субъектларининг экспорт салоҳиятини ошириш ва уларнинг халқаро бозорларда муваффақиятли фаолият юритишларини таъминлаш учун зарур чора-тадбирлардир. Халқаро стандартларга мослашув, маркетинг ва логистика стратегияларини ишлаб чиқиш, молиявий ресурсларга кенгроқ кириш ва экспорт бозорлари ҳақида таълим ва маълумотни ошириш каби тавсиялар, кичик тадбиркорлик субъектларининг экспорт фаолиятини кенгайтириш ва уларнинг халқаро бозорлардаги рақобатбардошлигини оширишга ёрдам беради.

Хулоса

Кичик тадбиркорлик субъектларининг экспорт салоҳиятини ошириш, Ўзбекистон иқтисодиётининг глобал бозорларда рақобатбардошлигини ошириш ва мамлакатнинг ташқи савдо салдосини яхшилашда муҳим аҳамиятга эга. Ушбу мақолада кўрсатилган таҳлил ва тавсиялар, кичик тадбиркорлик субъектларининг экспорт фаолиятини кенгайтириш ва уларнинг халқаро бозорлардаги муваффақиятини таъминлаш учун зарур чора-тадбирларни кўрсатиб беради. Шу билан бирга, давлат ва хусусий секторларнинг биргаликдаги ҳаракатлари кичик тадбиркорлик субъектларининг экспорт салоҳиятини оширишда муҳим рол ўйнайди.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Stoner, C., & Arora, R. (1984). What Export Trading Companies Mean to Small Business. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 8(4), 43-52. DOI: 10.1177/104225878400800407
2. Hennings Otoy, J. A. (2014). EXPORTACIONES Y DESARROLLO DE LA PEQUEÑA EMPRESA NACIONAL. *Quipu*, 18(35). DOI: 10.15381/QUIPU.V18I35.3708
3. Delgadillo Portocarrero, L. (2016). Plan estratégico de negocios para la exportación de pequeñas y microempresas. *Horizonte Empresarial*, 13. DOI: 10.31381/HORIZONTE_EMPRESARIAL.V01I3.483

4. Gumede, V., & Rasmussen, V. K. (2002). Small manufacturing enterprises and exporting in South Africa: a preliminary assessment of key export success factors. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 9(2), 162-171. DOI: 10.1108/14626000210427401

INNOVATIVE
ACADEMY